

Dvadsať rokov spolkovej tlačiarne a vydavateľstva

autor | MILICA MAJERIKOVÁ-MOLITORIS

foto | MILICA MAJERIKOVÁ-MOLITORIS,
MARIÁN SMONDEK, ARCHÍV REDAKCIE

„*Knihy sú nemí učiteľia*“, povedal svojho času rímsky spisovateľ Aulus Gellius. A musíme s ním súhlasiť, pretože knihy prevzali v dejinách skutočne úlohu učiteľov veľmi trpezlivo odovzdávajúcich z generácie na generáciu informácie, ku ktorým sa navyše môžeme kedykoľvek vrátiť, zanalyzovať, prehodnotiť, zdokonaľiť a posúvať tak na novú úroveň celé spoločnosť. Knihy i iné tlačoviny zároveň dokážu rozvinúť človeka po emočnej stránke, keď prirodzene v závislosti od žánru a šikovnosti autora, vedú prebudiť širokú škálu emócií. V neposlednom rade rozvíjajú tiež slovnú zásobu a tým aj schopnosť úrovne myslenia a jazyka, v ktorom sú napísané.

Z týchto hľadísk, ale aj pre schopnosť udržiavania národného povedomia a pocitu vzájomnej príslušnosti, bol a je pre Slovákov žijúcich v Poľsku jediný časopis vydávaný v slovenskom jazyku *Život* veľmi dôležitý. Tlačiarenské technológie v minulosti sa však nie vždy dokázali prispôbiť ortografii každého jazyka, a tak v starších číslach *Života* často chýbali mäkkene či dĺžne. Na jednej z porád, kde sa krajanovia sťažovali, že predtým, ako si prečítajú *Život*, musia doplniť značnú časť interpunkcie, im prítomný riaditeľ Ústavu pre zahraničných Slovákov Ján Sirácky navrhol, nech požiadajú o pomoc Československo, ktoré koncom osemdesiatych rokov pomohlo vybaviť tlačiareň českým krajanom v Daruovare. Túto myšlienku si osvojil výkonný tajomník Spolku Ľudomír Molitoris a po jej prednesení vedeniu požiadaval v máji 1990 predsedu vlády SR Milana Čiča o poskytnutie pomoci v podobe moderného ofsetového štvorfarebného stroja.

Významnú podporu v tejto záležitosti našli krajanovia u vtedajšieho podpredsedu federálnej vlády Jána Černo-gurského, ktorý ešte ako disident na stretnutí s Ľ. Molitorisom a J. Čongvom v roku 1988 deklaroval, že ak bude môcť

Budova tlačiarne dnes

niekedy Slovákom v Poľsku pomôcť, tak to urobí. Vďaka jeho podpore sa, napriek niekoľkým nepríjemnostiam ohľadom prepadnutia účelovej dotácie, nakoniec podarilo v septembri 1991 získať dvojfarebný tlačiarenský stroj, ofsetový rozmnožovač a rezačku, ktoré sa stali základom pre nezávislú tlač časopisu *Život*.

Pôvodne mala tlačiareň sídliť v prenajatých priestoroch na ulici Zygmunta Augusta v Krakove, odkiaľ však majiteľka, ktorej bola budova vrátená v reštitúcii, Spolok vypovedala. Čelní predstavitelia Spolku sa v tejto chvíli odhodlali pre riskantný krok a za všetky ušetrené peniaze i dotáciu poskytnutú poľskou stranou sa rozhodli kúpiť vlastnú budovu. Keďže peniaze vystačili sotva na jeden byt, ktorý by situáciu tlačiarne neriešil, podujali sa v apríli 1991 nakoniec kúpiť staršiu, chátrajúcu kamenicu na ulici św. Filipa, v ktorej navyše sídlili nájomníci. O necelý polrok na to dorazili do Krakova aj získané tlačiarenské stroje, ale v kamenici neboli vhodné priestory ani na ich umiestnenie a ani na ich prevádzku. Keď ich postavili na dvor nového spolkového domu pod košatú jablňu, možno vtedy viacerí zapochybovali, že sa vôbec niekedy tlačiareň podarí správať.

Výstavba tlačiarne – robotníci z Kacvína s Jánom Černo-gurským, Františkom Mikloškom a Ivanom Šimkom

Nový CTP systém zakúpený v roku 2007 zmodernizoval a zrýchlil výrobu

Grafici ochotne zapracovávajú pripomienky zákazníkov

Vedenie Spolku sa však ani v tejto kritickej situácii nevzdalo a ešte v októbri rozhodlo o výstavbe malej výrobnéj haly, v ktorej sídli tlačiareň dodnes. Stavať ju začali krajanovia z Kacvína v septembri 1992, pretože až vtedy sa podarilo získať stavebné povolenie. V medzičase sa tajomník Spolku postaral nájomníkom kamenice o nové ubytovanie a po rekonštrukcii v nej vznikli nové priestory pre kancelárie Spolku, Galériu slovenského umenia i redakciu mesačníka Život. Do tlačiarne bolo ešte zakúpené chýbajúce vybavenie a zamestnaní prví pracovníci. Tlačiarenská výroba bola spustená v apríli 1993, pričom prvým výtlačkom bolo aprílové číslo Života, pripravené už novým technickým spôsobom – fotosadzbu na počítačoch. Bolo to prvé číslo s plne farebnou obálkou i strednou dvojstránkou v novom formáte A4.

Začiatky boli, samozrejme, veľmi ťažké, pretože nikto z krajanov nemal skúsenosti s podnikaním v tlačiarenskej sfére a navyše slovenská tlačiareň s vydavateľstvom bola novým subjektom na trhu a musela si nájsť odberateľov i budovať svoje postavenie úplne od

V malom fotoštúdiu dokážeme nafotiť nielen drobné umelecké predmety

nuly. Funkcie riaditeľa sa ujal tajomník Spolku Ľ. Molitoris, ktorý si zákazníkov získaval najmä všemožne ústretovým prístupom k nim i postupne zvyšujúcou sa kvalitou tlače. To by, samozrejme, nebolo možné bez ďalších investícií, pri ktorých boli využité všetky moderné nástroje financovania, úvery a leasing. V rámci samostatného chodu vydavateľstva tak už boli vymenené pôvodné tlačiarenské stroje za modernejšie a zakúpený systém CTP, čím sa zvýšila efektívnosť práce i konkurencieschopnosť. Dnes je tlačiareň a vydavateľstvo samostatnou položkou v rozpočte Spolku Slovákov v Poľsku a je úplne finančne sebestačné, pričom z príjmov z tejto činnosti sú financované tiež viaceré spolkové aktivity.

Po prvých ťažkých rokoch sa začali dostávať prvé úspechy. Tlačiareň a vydavateľstvo SSP sa postupne stalo uznávaným vydavateľstvom, najmä v prostredí krakovských umelcov, výtvarníkov, básnikov a spisovateľov. Tlačíme však aj pre poľské orgány štátnej správy a samosprávy i ďalšie spoločenské ustanovizne. Tlačiť „u Slovákov“ je dnes v Krakove synonymom kvalit-

Najlepšia kultúrno-informačná brožúra za rok 2012 na Slovensku vyšla zo spolkovej tlačiarne

Prezentácia vydavateľskej činnosti SSP na Slovensku (Incheba 2011)

Prezentácia Vydavateľstva a tlačiarne SSP na knižných trhoch v Krakove

Foto: O. Korczyński

◀ ▲ V tlačiarni pri práci

nej tlače, grafického spracovania a ústretového prístupu k zákazníkovi. V rokoch 2003, 2004 a 2011 bolo naše vydavateľstvo ocenené na Medzinárodnom knižnom veľtrhu vo Varšave v súťaži o najkrajšiu poľskú knihu. V poslednom období sa nám darí presadzovať aj na slovenskom trhu. Úspešne spolupracujeme s Trnavskou univerzitou v Trnave, Katolíckou univerzitou v Ružomberku, Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici, s vydavateľstvami Goringa, Kubko Goral i viacerými jednotlivcami, ktorí sa po prvotných dobrých skúsenostiach ku nám stále vracajú.

Okrem zákazkových objednávok sa angažujeme tiež v propagovaní slovenskej kultúry v Poľsku a spod našich strojov vyšli preklady diel P.O. Hviezdoslava, A. Hykischa, V. Kovalčíka, J. Leikerta, P. Vilikovského, antológie slovenskej poézie a slovenskej prózy, dvojjazyčné rozprávky i diela ďalších autorov, ktoré poľskému čitateľovi približujú obraz Slovenska a jeho duchovné hodnoty. Vydávame tiež vlastné tituly ako napr. *Tajné dejiny hornej Oravy*, *Krajan-ský spevník*, zborník *Nepokojná hranica*, *Almanach Slováci v Poľsku*, básnické a umelecké zbierky našich krajanov a iné.

Vo vlastnej réžii sme vydali taktiež viaceré tituly slovenských i poľských autorov, ktorí sa zaoberajú dejinami Slovákov v Poľsku ako napr. *Dejiny a súčasnosť Jurgova*, *Z dziejów mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie w la-*

tach 1945 – 1957, Wojna o Spiš, Horná Orava a severný Spiš v rokoch 1945 – 1947, Bohater na nasze czasy?, Rozdelené Kysuce a iné. Keďže sú tieto knihy dostupné v slovenských i poľských kníhkupectvách, môže sa vďaka nim poľská i slovenská verejnosť dozvedieť viac o krajanovej problematike i pohnutej minulosti Slovákov žijúcich v Poľsku.

V súčasnosti vydávame ročne v priemere okolo 70 titulov. Celkovo z našej tlačiarnie a vydavateľstva vyšlo už 888 publikácií s vlastným ISBN a približne raz toľko knižných diel bolo u nás vytlačených, čo predstavuje milióny kníh, ktoré našli svoj domov u slovenských i poľských čitateľov a sú svedectvom i najlepšou reklamou našej poctivej slovenskej práce v Poľsku. O tlačiarni, vydavateľstve a Galérii slovenského umenia, ktorá sprístupňuje krakovskej verejnosti ročne práce dvoch až troch slovenských umelcov, sa pochvalne vyjadruje aj poľská tlač. Napr. *Gazeta Polska* z 15. apríla 2009 napísala, že: „*Ludomir Molitoris to jeden z najwspanialszych i niedocenionych ambasadorów kultury słowackiej i równie niedocenionych przyjaciół kultury polskiej*“.

Už dvadsať rokov je tak vďaka svojim tlačiarskym a vydavateľským aktivitám Spolok Slovákov v Poľsku neúnavným propagátorom slovenskej literatúry, umenia, dejín i kultúry v najširšom zmysle slova. Zároveň je šíriteľom dobrého mena Slovenska v Poľsku i „nemým učiteľom“, ktorý budúcim generáciám zanechá svedectvo o tejto dobe a mieste Slovákov v Poľsku v nej. ■

Ocenenia z Medzinárodného knižného veľtrhu vo Varšave